

Alexei MARINAT

Alexei MARINAT (24 mai 1924, Valea Hoțului, regiunea Odesa – 17 mai 2009, Chișinău), prozator, eseist și dramaturg român. Participant la cel de-al Doilea Război Mondial, este arestat în 27 mai 1947 și condamnat la zece ani de detenție, petrecându-și următorii nouă ani într-un lagăr din Siberia. Eliberat pe 5 noiembrie 1955, va fi reabilitat de Tribunalul Militar din Odesa. Absolvent al Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău, în 1959, an în care debutează cu volumul de schițe și povestiri *Zările ne cheamă*. Publică mai multe volume de proză scurtă – *Venea un om pe drum de țară*, 1962; *Drob de sare*, 1968; *Vânturi albastre*, 1969; *De luni până sâmbătă*, 1970; *La doi pași de fabricare*, 1989 –, impunându-se mai ales ca romancier: *Fata cu harțag*, 1962; *Urme pe prag*, 1966; *Mesagerii*, 1977; *Grădina dragostei*, 1980. Autor de comedii satirice: *Adio, Campanella*; *Opriți planeta*; *Dragostea din mai*; *Curajul bărbaților*. Apreciat în mod deosebit pentru jurnalul său *Eu și lumea*, 1991, pe care-l ține din 1944 (în ediție definitivă, *Călătorii în jurul omului*, 2004). Laureat al Premiului Național în domeniul Literaturii și Artei din Republica Moldova (2000); cavaler al Ordinului Republicii (1996); Ordinul național Steaua României în grad de Cavaler (2000).

„Cazul Alexei Marinat este edificator în acest sens. Cultivând orgolii de scriitor, începe un jurnal intim intitulat, cu maximalism juvenil, *Eu și lumea*. În 1946-1947 umple trei caiete mari de 158, 107 și, respectiv, 192 de pagini. E «destul» pentru a face șapte ani de gulag. Reabilitat după moartea lui Stalin, revine la Chișinău, scrie romane, nuvele, dramaturgie, recuperându-și caietele, care-i aduceau condamnarea, abia pe timpul lui Gorbaciov. Publică fragmentar din ele în 1991 (volumul *Scrieri alese*, Editura Hyperion), restul paginilor așteptându-și editorul. Sunt unicele notații zilnice din poate cea mai neagră perioadă a Basarabiei, reintrată sub teroarea stalinistă, careia i se adaugă o foamete cumplită provocată artificial de același regim. Jurnalul nu are calități artistice – novice în ale scrisului, tânărul își învinge, întâi și întâi, propriile fobii de slab cunoscător al românei – era transnistrean. Stilul bolovănos, rudimentar-dialectal (dacă poate fi vorba aici de vreun stil!) nu incită la lectură; faptul brut, tulburător într-o realitate aberantă, iese însă recompensator din această magmă sterilă.”

Eugen LUNGU

CARTIER POPULAR

Alexei MARINAT

Eu și lumea

Proză documentară

CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel./fax: (021) 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md
cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate online pe shop.cartier.md
și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.
Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks, Barnes & Nobles și pe cartier.md*

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.
E-mail: librariadincentru@cartier.md
Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel./fax: 022 24 10 00.
E-mail: librariadinhol@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ
CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România
Tel./fax: (021) 210 80 51
E-mail: romania@cartier.md

Taxele poștale sunt suportate de editură.
Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Cartier popular* este coordonată de Gheorghe Erizanu
Editor: Gheorghe Erizanu
Lector: Victor Pânzaru
Coperta: Vitalie Coroban
Credit fotografic: arhiva Andrei Marinat;
imagini de arhivă descoperite de Petru Negură și oferite de Igor Cașu
Design/tehnoredactare: Marina Darii
Prepress: Editura Cartier
Tipărită la Combinatul Poligrafic

Alexei Marinat
EU ȘI LUMEA
Ediția a III-a, iunie 2017

Ediția I, Editura Uniunii Scriitorilor, 1999; ediția a II-a, Editura Prut Int., 2004.

© 2017, Editura Cartier pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.
Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Aprobat de Comisia de selecție pentru editarea cărții naționale
și editat cu contribuția Ministerului Culturii.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Marinat, Alexei.

Eu și lumea: Proză documentară/ Alexei Marinat. – Ed. a 3-a. – Chișinău:
Cartier, 2017 (Combinatul Poligrafic). – 264 p. – (Colecția „Cartier popular”/
coord. de Gheorghe Erizanu, ISBN 978-9975-79-891-4). 500 ex.

ISBN 978-9975-86-176-2.
821.135.1(478)-94

M 39

DIN JURNALELE INTIME

Profesorul ne citește lecția politică actuală. Mă toropește somnul. Lecția e pe tema: Propunerea delegației sovietice la Organizația Națiunilor Unite, la New York, despre reducerea totală a armamentelor. E o chestiune delicată. Mă îndoiesc că s-ar putea rezolva repede această problemă.

30 decembrie 1946

La Universitate, în mod grabnic, decurg pregătirile pentru serbarea Anului Nou. Rectorul m-a numit responsabil de ordine la serata de revelion. Adică, va trebui să răspund de cei care vor bea un pahar în plus. Dar dacă am să vreau să beau și eu un pahar de vin, cine o să mă păzească pe mine? Cine o să răspundă?

31 decembrie 1946

M-am trezit o dată la ora 5 dimineața, a doua oară – la 6. Ne-am îmbrăcat repede și am ieșit din casă. Afară era un ger de 26 de grade.

M-am dus cu Vania¹ la piață să vindem porția de pâine pe care am primit-o ieri. Picioarele ne-au degerat, nu le mai simțeam. De urechi – nici vorbă. Principalul e că am câștigat câte 20 de ruble. Iar aceasta înseamnă că avem cu ce trăi 2 zile.

¹ Vanea – Ivan Pavlovici Racul, fost student al Universității de Stat din Chișinău, apoi profesor la această instituție. (*n. a.*)

La piață o pâine costă 130–140 ruble. O cutie de țigări – 10 ruble. Un kilogram de slănină – 200 ruble. Bursa e de 220 rub.

La 21 ianuarie am examen la limba latină. Dacă îl susțin, plec acasă... Dar ce mă așteaptă acasă? Acasă – nici bucățiца de pâine, nici o lingură de lapte, cât despre grăsime – nici vorbă. Și totuși am să plec. Voi împărtăși necazurile cu frații.

4 ianuarie 1947

Cu degetele tremurânde, culege fărâmiturile de pâine, se apleacă sub masă și linge hârtia în care a fost învelit oleacă de magiun. Foamea a pus stăpânire pe toate mișcărilor și gesturile lui. Îl văd bine – șade în rândul de dinainte. Suntem la lecția de filozofie. La recreație o să încerce să mă convingă că nu partea materială stă la temelia vieții, ci ideea, arta, nesfârșita tendință spre frumos, iubirea. Vrea numaidecât să mă convingă că iubirea, cu nesfârșita ei tendință spre frumos, e mai puternică decât foamea. Dar de ce se bagă sub masă să lingă hârtia în care-și învelise magiunul?

5 ianuarie 1947

Situație: mănânc o dată pe zi, la masă – 500 grame de apă chioară, în care, conform normei, ar trebui să plutească 20 grame de crupe (dar câte grame plutesc, nimeni nu știe!); ar trebui supă să conțină 5 grame de grăsime, de care tare mă îndoiesc că sunt prezente: poate doar a cincea parte din cele prevăzute le sorb și le gust. Pe lângă toate, combinația aceasta de nimicuri mai e și nesărată! Hojma cer sare de la bucătăreasă! Iar pâine – câte 600 grame pe zi.

Ca să nu ne chinuie stomacul la lecții, mă scol cu Vania la 5 dimineața – când tensiunea curentului electric e mai bună – și fierbem la plita electrică un fel de terci, însă răruț de tot (aceste momente sunt o mare fericire pentru noi, fiindcă nu totdeauna avem crupe).

Iar seara ne gândim că totuna avem de dormit și ne culcăm cu stomacul gol cu nădejdea că somnul va birui stomacul... și ne vom visa la o masă mare, plină cu bucate gustoase – pâine și slănină, în primul rând! –, unde vom mânca pe săturate... și-ți vine să dormi și să tot dormi, și să nu te mai trezești niciodată.

14 ianuarie 1947

Ieri-dimineață am condus-o pe soră-mea la gară. De acolo m-am întors cu Vania pe jos. Pe strada centrală am dat de un om care ședea culcat la pământ, în nemișcare. Vania l-a ghiontit, vrând să afle ce-i cu el. Dar era țeapăn-cremene. Murise de foame. Dar de ce nu era umflat? Noi doar știm care-s semnele foametei!

Acesta a murit, se vede, nevrând să mai aștepte semnele.

23 ianuarie 1947

Astăzi am aflat că Ea s-a împrietenit cu V.R. La serata de încheiere a semestrului ei au fost împreună. M-a durut. Atât de mult îmi place! Aș vrea tot timpul s-o văd, aș vrea tot timpul să-i aud glasul... Nu cred să se fi îndrăgostit de el. Dar mai știi? Dacă încerci să alegi pe unul dintre noi doi, el are mai multe avantaje. S-o luăm de la cap: el poartă o cușmă frumoasă, eu – un „cartuz” de vară din pânză ieftină; el e îmbrăcat în palton bun, eu umblu în manta militară, găurită; el are câteva costume de gală (ce și le schimbă mai în fiecare zi!), pe când eu port aceeași tunică militară, pe care n-am cu ce s-o schimb. El se duce în ospeție în pantofi cu galoși, pe care îi lasă în prag, iar eu dau busna în cizme soldățești. De aceea el e și mai deștept decât mine. Și mai frumos. Și mai dorit.

29 ianuarie 1947

Azi am fost în oraș în apropiere de piața Ilie. Femei se duceau la târg cu mâinile goale, veneau de la târg cu coșurile goale. La intrarea în piață am fost martor al unei scene. S-au

întâlnit doi bărbați. Unul din ei – după îmbrăcămintă – trebuia să fi fost un funcționar de la vreo instituție înaltă: purta păsle siberiene, era îmbrăcat gros, se vedea că deține un post bun. Celălalt – în bocanci. Primul avea pe el și o blană scumpă, în jurul gâtului se încolăcea de două ori un fular călduros, un capăt al căruia cădea pe umărul stâng; pe cap își pusese o cușmă de piele „cu urechi”, având deasupra două linii: una arăta direcția înainte, iar alta – înapoi. Celălalt era îmbrăcat într-o manta de postav kaki englezesc, dar, fiindcă nu era cusută pe măsura lui, poalele i se târau din urmă ca o coadă lată de oaie. Eram înclinat să cred că e un om nevoiaș, dar nu și pușlama.

În întâmpinare le venea o femeie de vreo cincizeci de ani, poate că mai tânără, se vedea că viața trecuse nemilos peste ea și a tupilat-o, încât acum puteai să-i dai cu vreo zece ani mai mult. Era greu să înțelegi de unde începe și unde i se termină îmbrăcămintea, în ce este îmbodolită, pentru că hainele ei, din cap până-n picioare, erau numai ațe. Avea o față pământie, aș spune. Și frigul, și foamea – ambele nevoi îi apăseau greu chipul. Căuta cu ochii ceva, cerșind de la toți, dar fără să întindă mâna.

Când băbuța s-a apropiat de bărbați, cel îmbrăcat bine l-a întrebat pe cel în manta:

— Cât o să mai umble băbuța asta așa?

Omul, fără să se gândească mult, i-a răspuns:

— Atâta timp cât tu vei umbla cu geanta asta de șef în mână!

Primul a mutat geanta din mâna dreaptă în mâna stângă.

Al doilea n-a întârziat să-i comenteze gestul cu ironie:

— Crezi că astfel se schimbă ceva în situația ei!

30 ianuarie 1947

La gară am ajuns la 2 de noapte. Am pornit spre sat pe jos. Era timp liniștit, nicio mișcare, de parcă înghețase și

vântul. Numai luna, cocoțată în cer, cu un fel de dărnicie, vărsa lumină peste toate din jur. Zăpadă – cât vezi cu ochii. Crângurile întunecoase de copaci, pitite hăt colo pe piscuri, păreau să fie niște stafii negre ce dansau pe covorul alb. Aerul – proaspăt, tăios. Îl respiram cu plăcere, fiind gata să mai mergem 15 kilometri pe jos!

Ne era ușor pe suflet. Niște degete magice se atingeau de cele mai sensibile strune sufletești, căutând noi acorduri, armonii ale simțurilor, în stare să trezească dragoste pentru tot ce ne înconjoară, astfel făcându-ne să fim în acea clipă inocenți, duioshi și chiar veseli.

Am discutat cu Vania tot drumul despre diferite lucruri, trecând de la o temă la alta, până am simțit că le-am epuizat pe toate. Pe neobservate, am ajuns și la al cincisprezecelea kilometru. Un vântișor de la răsărit ne-a ieșit înaintea și ne-a salutat. La o răscruce a drumurilor ne-am luat rămas-bun până a doua zi. El s-a dus spre casa lui, iar eu mai aveam de trecut un podișor de fier...

Ora 6 dimineața. Satul era cufundat în somn adânc. O liniște grea, apăsătoare plutea peste casele tupilate la pământ. Urmele de câini, încrucișate pe zăpadă, păreau ale unor fiare care au vânat toată noaptea în jurul casei noastre.

Ai casei dormeau. Am bătut încetișor la fereastră. S-au trezit toți deodată! M-au recunoscut după felul cum am ciocănit în geam: doi frați mai mici, o soră și mama.

După ce am schimbat câteva cuvinte, m-am culcat și eu să mă odihnesc.

...A doua zi Vania m-a găsit în pat. Citeam cartea pe care o luasem cu mine: „Introducere în filozofie”.

4 februarie 1947

Ne-am adunat tinerii scriitori și poeți începători la ședința cenaclului Universității. Este prima ședință literară a cercului nostru. Vom citi nuvele, povestiri, vom da glas poeziilor. Fie-

care a stors din sine ce a putut și a adus tot ce a avut. Fiecare vorbea ca să se evidențieze din capul locului, să se arate cine-i, fiecare vroia să spună ceva nou, în stil nou. Toți doresc să devină poeți cu renume, toți vor să fie scriitori consacrați... Dorința nu e rea, dar să vedem ce putem.

Pare-mi-se, am dat de câțiva care au talent. E posibil, cu vremea, să devină și scriitori consacrați. Unul din ei este I. O., chiar din grupa mea, mititel de statură, cu părul cârlionțat, dar tare slăbuț la trup – cade de pe el mantaua de licean... Cunoaște bine limba. Și de ce să n-o cunoască: a învățat aici, în limba maternă, probabil că îi plăcea literatura încă din școală, a citit mult...

Sunt mulți tipi cărora le place să critice. Avem foarte mulți critici literari! Cine știe, poate că ei, în afară de a critica, nu-s în stare să facă nimic altceva?

În literatură trebuie să intri totuși cu ceva al tău, trebuie să ai o concepție a ta. E bine să vii ca un oaspete și să rămâi ca un stăpân. Iar să apari cu mâinile goale și să aștepti să-ți pice ceva pe dinte nu face. Nu strică să ai și un bagaj de cunoștințe și niscaiva experiență de viață. Și dacă ai ieșit în arenă, trebuie să stai, înfipt ca un stâlp de piatră, să nu te zboare vântul. Oricât de cumplit ar fi el.

14 februarie 1947

Ieri i-am telefonat. Dar Ea nu era acasă. A ridicat receptorul tatăl. El și mi-a comunicat cu un glas autoritar că a plecat undeva. E neplăcut să deranjezi oamenii!

A doua oară, dacă am să-i telefonez și am să dau iarăși peste tatăl Ei, am să mă prezint drept campionul Moldovei... la alergări. O să fie mai altfel. Totuși e ceva – campion! Nu știu ce impresie o să producă al doilea cuvânt: „la alergări”...

19 februarie 1947

La dansuri – o pădure de picioare. Cele femeiești – cu ciorapi subțiri, de diferite culori. Cele bărbătești – în bocanci și cizme, dar se întâmplă să zărești și câte o pereche de pantofi noi.

Dansatorii se roteau haotic, toți căutau un loc mai liber, unde să poată călca și să se rotească mai acătării.

Radioul cânta răgușit. Sala era plină de colb și de fum. Pe lângă pereți se aflau scaune lungi, un fel de laițe, care se umpleau cu lume îndată după încheierea dansului.

Printre perechile prinse în joc am zărit-o și pe Dânsa, dar partenerul îi ascundea chipul. Așa că nu-mi rămânea decât să mi-o imaginez ca și mai înainte.

După ce s-a terminat dansul, Ea s-a despărțit de partener și s-a dus spre scaune, ceva mai în dreapta de locul unde ședeam eu.

A început valsul. M-am grăbit s-o invit la dans. Ea se uita, din când în când, spre mine, dar când m-am îndreptat spre Dânsa, a întors capul în altă parte. M-am apropiat și am rămas stâlp în fața Ei. Am vrut s-o invit politicos, dar nu mi-a ieșit. Am început să mormăi ceva neclar, ca un elev cu lecția nepregătită, apoi am întins iute mâna înainte, făcând, adică, gestul de invitație, dar, derutat, am ascuns repede mâna în buzunar, iar cealaltă o țineam, pare-mi-se, la spate. Am mai făcut o jumătate de pas spre Ea și, dându-mi seama că am nimerit în bară, m-am dat îndărăt, am deschis gura să spun ceva spiritual, dar limba nu mă mai asculta: înghețase în gură. În această poză am început să caut țigările prin toate buzunarele, de parcă aș fi avut țigări în fiecare buzunar, apoi nu știu de ce am întors capul într-o parte, în alta, gata să strig: „Salvați-mă, oameni buni!”

Ea s-a ridicat de pe scaun, și-a înălțat pieptul, și-a îndreptat rochia cu un gest obișnuit, dar semnificativ, și a făcut primul pas spre mine, tot gândindu-se parcă: să accepte sau

nu invitația la dans. Ochii îi grăiră: „Ei, hai să dansăm...” și făcu al doilea pas.

Tremuram, nu alta. „Și de ce mi-a trebuit s-o invit la dans?! m-a străfulgerat prin minte. Nu era mai bine să șed pe scaun și s-o privesc de departe cum dansează, să mă delectez cu frumusețea ei, cu mișcărilor pe care le face, cu tot chipul ei?” Eram gata să-i declar: „Scuzați-mă, domnișoară, eu mă retrag!”. Dar un alt gând de-al meu mi-a spus să fiu mai îndrăzneț: am luat-o de mână și am introdus-o în cerc, mi-am întors fața spre Ea, am ridicat ambele mâini, dintre care cu una trebuia să-i cuprind mijlocul, iar cu alta să-i strâng ușor degetele...

20 februarie 1947

Aseară am venit târziu. Vania se culcase de-acum. M-am reținut la Universitate să împart pâinea „comercială” de care eram responsabil. Unii fură, iar alții trebuie să răspundă!

Dar fură, nu glumă, de la mic la mare. Mă mir, cum se mai ține țara pe picioare? Cei mici fură câte puțin, după cum le e și rostul, pișcă de unde pot câte oleacă, dar regulat, hap de aici, hap de acolo, fură noaptea, fură ziua, și, nefiind profesioniști, repede se prind: nu sunt meșteri, nu știu să se ascundă, mai pe scurt, ei nici nu fură, ci apucă fără să se sinchisească sau să le fie rușine.

Iar cei care ocupă posturi fură mai mult, pe scară largă, după cum le e și postul. Știu să se ascundă, au mai multe posibilități de a se camufla. Înainte de a fura, ei își pregătesc ascunzișurile unde să se retragă. De aceea se prind mai rar, iar dacă se întâmplă, folosesc toate șiretlicurile, relațiile și, când colo, miliția își cere scuze că i-a jignit.

Șefii, când fură, nici nu se gândesc că fură. Furtul pentru ei a devenit o deprindere ordinară și este socotit drept conduită firească, ca și cum așa li s-ar cuveni după statut, după postul pe care îl ocupă. Ei nu fură, ci iau, și fac lucrul acesta

fără frică, fără teamă. Din ceea ce-au furat mai fac cadouri pentru cei care stau asupra lor, se împart cu șefii superiori, ca să aibă susținere în caz de ceva.

25 februarie 1947

Ne-am trezit la ora 8 dimineața. Vania, ca totdeauna, e punctual, dar și hâtru: mă trezește întâi pe mine, apoi se culcă și mai doarme vreo 10 minute.

Întâi m-am simțit bine, dar după ce am mâncat – nu prea. Oare mâncarea să-mi fi stricat dispoziția? Doar mâncarea a fost obișnuită: câte o bucățică de pâine neagră ce ne-a trimis-o Dumnezeu... sare avem din belșug, și nici pentru apă nu plătim! Mâncare excelentă. Sunt cazuri mai grele: când lipsește pâinea. Iar apa cine s-o bea fără niciun motiv?

...Colegul meu de grupă I.O. mi-a povestit că în sat la ei o mamă tânără și-a mâncat copilul. Primul său copil!

S-a stins focul mării dragoste dintre mamă și copil. Milioane de femei ar trebui să se cutremure auzind de această întâmplare. Toate femeile de pe tablourile „Mama cu pruncul” cred că s-au îngrozit în acea clipă. La ce limită a conștiinței a ajuns omul în zilele noastre, în ce situație este pusă o femeie care merge împotriva instinctului său de mamă? Dar nu ea e canibală. Canibali sunt cei care mănâncă astăzi pâine albă. Sunt canibali cei care mănâncă două feluri de bucate la masă. Sunt canibali cei care au adus-o pe tânăra mamă la starea de a-și mânca pruncul. Blestemul va cădea asupra lor! Și judecata se va săvârși tot asupra lor!

26 februarie 1947

Epidemia de tifos s-a răspândit și în căminele studențești. Astăzi căminele Universității au fost supuse carantinei.

E clar că, dacă bântuie foamea, vor bântui și epidemii, se știe de mult acest lucru: nu e greu de ghicit, e greu de lecut!...

La numărul celor care au murit de foame se vor adăuga și cei care vor muri de tifos.

7 martie 1947

Alaltăieri a murit profesorul de latină – un bătrânel foarte simpatic și un bun specialist în materie. Iartă-i, Doamne, păcatele, că tare bun om a fost.

Astăzi va avea loc înmormântarea. Împreună cu el îl vom înmormânta și pe studentul Bâcikov, care a murit de tifos.

Bântuie tifosul.

22 martie 1947

Astăzi mi s-a povestit cum pregătesc oamenii mâncare în satele Moldovei. Dezgroapă mormintele de animale, scot oasele. Le taie în bucăți mai mici, le macină și le fierb cu sare.

Felul doi: crupe fierte, făcute din hlujeni de păpușoi. Taie încălțăminte, opincile, în bucăți mai mici, și le fierb. Taie copaci, fac rumeguș și îl fierb...

24 martie 1947

La 25 martie, cu doi ani în urmă, mii de tunuri ale Frontului II Ucrainean au deschis foc pentru a forța râul Gron, în Slovacia. Asupra noastră au zburat cârduri de „Il”-uri. Peste râu s-au proiectat sute de fâșii de foc ale „katiușelor”. Iar tunurile băteau neîncetat și, probabil, fiecare proiectil zbura, fiind însoțit de uralele soldaților.

Se zguduia pământul, tresălta văzduhul. Totul era îmbâcsit cu fum, se părea că nu mai aveam cu ce respira, dar... respiram ușor! Inima fiecărui tunar bătea puternic. Fețele arse se luminau de zâmbete.

Tunarii se străduiau să trimită cât mai multe proiectile asupra inamicului. Toată ura față de fasciști se ducea încolo împreună cu proiectilele, care explodau asupra lor, stârnindu-le groază.

Două ore a durat acest tir masiv al artileriei sovietice. În binoclu nu se vedea ce se face în partea opusă; nici sat, nici oraș, nici drum și nici dușmani...

Am primit ordin să trecem râul, să ocupăm tranșeele inamicului și, împreună cu batalioanele de șoc ale infanteriei, să înaintăm, descoperind cuiburile de foc ale fasciștilor și, prin stația de radio, să comunicăm situația comandamentului brigăzii, să dirijăm focul. Am făcut primii pași de partea cealaltă a râului.

În tranșee am dat de mai mulți nemți, contuzionați de exploziile proiectilelor noastre. Ei ședeau la fund și nu se mișcau, ne priveau cu ochii ieșiți din orbite. Unora le curgea sânge din urechi, iar alții își acoperiseră capul și nu reacționau nici într-un fel la „rugămintea” noastră de a ieși din tranșee.

Am întâlnit o rezistență mare atunci când ne-am apropiat de a doua linie de apărare. Radistul a ridicat antena aparatului și, stabilind legătura, a transmis coordonatele. A început dirijarea focului. Pe deasupra noastră au zburat primele proiectile trimise de tunarii noștri. Nemții au început să se predea.

25 martie 1947

Salutările mele, caiet verde! Tot tu mă salvezi câteodată, pentru că mă lași să-mi descarc sufletul: toate greutatețile mele ți le împărtășesc ție. Și totuși nu-ți pot destăinui esențialul, și-mi pare rău. Sunt ochi care pândesc, servind pe înfățișătorii legii, iar legea limitează drepturile omului, și tare mă tem ca el să nu nimerească pe mâinile mitocanilor și ale formalșiștilor de tot felul. Deseori mă întreb: am să pot oare să trăiesc ușor pe lumea asta? Dacă aș fi indiferent față de tot ce se face în jur, s-ar putea să trăiesc mai ușor, dar atunci ar trebui să nu văd nimic, iar văzând, să fiu un nesimțit și să nu dau nicio atenție.

În lumea aceasta, unde la fiecare colț de stradă sunt ignorate drepturile omului, demnitatea omenească, unde la fiecare pas sunt încălcate legile, unde se strigă despre legi,

dar nu se respectă, unde totul se vinde și se cumpără, unde sunt batjocoriți și statul, și legea – este greu să nu strigi: reprezentanți ai legii, de ce mai purtați uniformă?!

26 martie 1947

Astăzi e duminică. Am stat în pat până la ora 11. Am citit romanul lui Pușkin „Evgheni Oneghin”. Afară e cald, dar nu și vesel...

Lumea s-a împărțit în două tabere. Alte formații sociale nu există, și chiar dacă mai există niște state care se mențin pe poziții neutre, vor adera și ele, vor fi atrase și ele de puterile ce vor avea o mai mare influență asupra lor.

Ce nu le ajunge oamenilor: pământ, verdeață, apă, aer? De cât pământ are nevoie cel care pledează pentru război? Până la urmă, toți se împacă cu 2 metri de pământ și cu câteva cuie pentru capacul sicriului.

Viața omului e scurtă și e orânduită în așa fel, încât el, omul, nu mai are timp pentru război. Oricând l-ai duce la război, totdeauna îl vei întrerupe de la un proces firesc și uman, îl nenorocеști și-l faci neom. Oare miniștrii nu înțeleg aceasta?!

30 martie 1947

Orice lucru nou ce apare pe lume trebuie supus unei analize cu scopul de a descoperi în el, în primul rând, părțile negative. Prin urmare, din capul locului, trebuie să căutăm nu părțile pozitive, ci momentele slabe, locurile goale, lacunele și – dacă aceasta se referă la literatură – paginile în care realitatea este reflectată stâlcit, deformat și fals, să le supunem unei critici distrugătoare, ca să evităm greșelile pe viitor.

Dacă arătăm părțile negative ale lucrurilor, înseamnă că prețuim momentele lor pozitive, pe care nu le evidențiem, deoarece ele nu stârnesc nedumeriri, fiind firești. Faptul că accentuăm și stăruim asupra părților negative ale lucrurilor demonstrează că susținem laturile lor pozitive. Dar, ca să

putem analiza și separa una de alta, trebuie să ne adâncim în materie și trebuie să cunoaștem bine obiectul supus analizei.

31 martie 1947

Calculând cu Vania resursele de care dispunem, am hotărât să lăsăm fumatul până în toamnă. Am făcut și prinsoare: cine începe să fumeze primul va cumpăra o pereche de pantaloni pentru celălalt, după gustul aceluia care va câștiga pariul.

În cazul nostru, situația e următoarea: venitul lunar e de 220 ruble. Pentru fumat cheltuim cam câte 100 ruble pe lună.

Restul cheltuielilor: praf de dinți – 3 ruble pe lună, cremă de ghetе – 5 ruble, apă de colonie – 20 ruble, caiete – 2 ruble, la cinematograful de 4 ori pe lună – 30 ruble, pentru teatru, o dată pe lună, – 10 ruble, tunsoarea – 7 ruble, dansuri, o dată pe lună, – 3 ruble, la concert, o dată pe lună, – 5 ruble, creioane – 3 ruble, cerneală – 5 ruble. În total, 93 ruble. Apar și cheltuieli neprevăzute: se întâmplă să te duci la cinema sau la teatru cu o față, se întâmplă să cumperi un pahar de semințe de floarea-soarelui sau niște bomboane... dar cu ce să trăim? Cu ce să ne îmbrăcăm? Gata! Am hotărât: nu mai fumăm!

1 aprilie 1947

Dimineață. Frumoasă dimineață de primăvară! Razele soarelui, ce se ridică deasupra caselor, pătrund prin geam în camera noastră, cad pe podea, se lungesc pe pereți, prefăcându-se în niște pete jucăușe.

Te uiți pe fereastră – afară e sărbătoare. Liliacul de sub fereastra noastră începe să îmbobocească. Mugurii se desfac, apar primele frunzulițe; sunt foarte gingașe și firave. Pe urmă, peste câteva zile, se vor întări în fața soarelui, vor crește, vor începe să respire... Tot peste câteva zile vor începe să freacă, să vibreze, să răspundă la orice adiere a vântului – va începe dialogul cu viața.

4 aprilie 1947

După părerea mea, nu face și nici n-ar trebui să ne ploconim în fața unor persoane care se află la cârmă și care, ajunse întâmplător la tron, își fac de cap. Sunt gata, pentru menținerea gloriei lor personale, să jertfească mii și milioane de oameni, să-i lipsească de libertate, sacrificându-i în bezna nenorocirilor.

...Istoricii scot din morminte vechi nume de eroi și-i introduc în societatea noastră pentru a o înnobila și a o încuraja, pentru a îmbărbăta un popor și a-l porni împotriva altuia, pentru a-l îndreptăți, în cele din urmă, conform faptelor săvârșite cu pilda acelor războinici, eliberatori, cuceritori, țari, conducători, și toate acestea pentru a cuceri un alt popor, spre a-l domina ori a-l subjuga și a-l ține în robie.

...Societatea, ca totdeauna, construiește și distruge, construiește pentru a distruge și distruge pentru a construi, și iarăși o ia de la început. Un principiu al sinuciderii. S-ar părea că societatea trăiește numai în micile răgazuri dintre a construi și a distruge. Dar ce fel de trai e acesta? Îl amăgim pe om că mâine îi va fi mai bine, că totul se face pentru binele de mâine, lipsindu-l de fericire și de bunătățile pământești de azi.

6 aprilie 1947

Am în fața mea gazeta „Moldova Socialistă” cu o povestire de scriitorul Ion Canna. Povestirea e bună: fiecare mișcare e fixată, fiecare fir de gunoi, adunat într-o grămăjoară, e arătat în toate amănunțele, se întâlnesc foarte des expresii din popor.

Este accesibilă povestirea pentru cititorul de rând, mai ales pentru oamenii de la țară, dar mă întreb: ce-mi dă ea mie? Nu găsesc în ea nimic ce mi-ar atrage atenția și m-ar pune s-o citesc până la capăt: din primele rânduri știu cu ce se va sfârși.

Ar trebui să avem și noi, tineretul studios, în limba noastră, povestiri mai cu idei. Să nu se creadă că, dacă este vorba de un om simplu – fie el țăran sau muncitor, nu se poate scrie interesant. Fie eroul și om simplu, dar dacă el tinde spre un

ideal – devine ideală povestirea. Mai puțin ne interesează exteriorul: pantofii și colțunii. Vrem să cunoaștem lumea interioară a eroului, sufletul, vrem să știm ce-i place, ce nu-i place, de ce s-a săturat și de ce i s-a făcut dor, spre ce tinde, cu ce nu se poate împăca și fără ce nu poate trăi; vrem să urmărim lupta eroului pentru ideal și vrem să știm cât mai concret care este idealul lui. Acestea ne interesează, în primul rând.

9 aprilie 1947

Cum să construim comunismul, când pentru o sută de ruble îl taie pe om și-l aruncă din tren? Fură, se bat, apucă din mâini, se părăsc. În cazul dat, se poate tinde la acea treaptă a dezvoltării societății la care omenirea s-ar simți fericită?

În așa împrejurări nu putem construi comunismul în nicio formă.

...Mă interesează: cum va fi cu literatura în comunism? Știu că acum statul îi încadrează pe scriitori la înfăptuirea planurilor partidului și guvernului. Scriitorii nu se simt liberi de a scrie ceea ce vor și cum vor. Ei se supun politicii statului... De aceea se simt strâmtorați, ca și cum ar fi strânși în menghină, sunt obligați să scrie ce le dictează partidul.

Dar ce-ar fi oare să li se dea scriitorilor libertatea din secolul XIX?

22 aprilie 1947

După părerea mea, orice stat are două ipostaze ale existenței sale. Una este fața, și alta dosala. Nu încapă nicio îndoială că așa stau lucrurile. Statul are grijă de fața sa: și-o arată, o propagă cu toate mijloacele disponibile – presa, radioul, literatura.

Dar cât de mult se deosebește dosala de ceea ce numim față! Dosala sunt subsolurile, închisorile, lagărele, activitatea miliției, a NKVD-ului, MGB-ului și a tuturor organelor de securitate cu anchetările, bătăile, schingiuirile, torturile, celulele, carcerile, omorurile premeditate...

S-ar părea că există și drepturile omului sau – cum i s-ar mai spune – drepturile cetățenești. Dar vai de soarta acei care nimerește pe mâna lor. El este lipsit nu numai de drepturile cetățenești, dar și de orice drepturi omenești. Cadrele poliției, miliției și ale celorlalte organe, care sunt chemate să apere drepturile cetățenești, n-au calificarea necesară, nu sunt educate în spirit uman. Ei termină școlile primare și niște cursuri cu termen redus, fug la serviciu pentru a-și face datoria... Și cine a nimerit în mâinile lor din greșală, nu va mai scăpa de acolo.

24 aprilie 1947

Ca să strigăm o dată „Ura!” la demonstrația de 1 Mai, ne antrenăm o lună de zile. Și nici nu se știe dacă îi va veni rândul coloanei noastre să strige „Ura!”

Nu înțeleg, de-a cui nevoie aceste antrenamente? Parcă n-am avea alt lucru de făcut!

Ieri m-am culcat la ora 1. Și m-am trezit la 5 dimineața. În vremea de la urmă dorm numai câte 5 ore pe noapte. La sfârșitul săptămânii mă simt obosit.

Nu-mi ajunge timp. Nu știu de unde iau alții timp și pentru distracții.

O, cât de scump e timpul! Dacă-ș avea condiții bune, de care dispun alții, aș face multe. În primul rând, aș scrie zi și noapte. Tot timpul liber l-aș consacra scrisului. Iar de scris avem despre ce.

26 aprilie 1947

...Scriu aceste rânduri la ora 2.40 noaptea, după ce am mâncat 100 grame de pâine și o coadă de ceapă. Vania exclamase: „O, azi am avut o cină îmbelșugată!”

Vreau să mă apuc de toate odată: și de literatură, și de istorie, și de limbă.

Îmi vine să lucrez mult asupra limbii.